

**Wyrok Sądu Najwyższego
z dnia 21 stycznia 1931 r.
sygn. akt II C 2119/35**

- 1) Wyłącznym dowodem na nabycie danego prawa, w drodze dziedziczenia beztestamentowego, jest przeprowadzenie niespornego postępowania spadkowego.**
- 2) Odpowiedzialność ciąży na pracodawcy nie tylko w razie całkowitego zaniechania zgłoszenia pracownika do ubezpieczenia, lecz także w razie zgłoszenia, że pobiera on mniejsze uposażenie niż w rzeczywistości.**

Sąd Najwyższy jako sąd rewizyjny
pod przewodnictwem sędziego Sądu Najwyższego M. Grabowskiego,
a w obecności sędziego Sądu Najwyższego K. Dobruckiego i sędziego Sądu Najwyższego J. Żurawskiego jako sędziów,
w sprawie Elżbiety Brhelowej w Krakowie, powódki, działającej przez adwokata dr. Ludwika Baara w Krakowie, ul. Smoleńsk 19,
przeciw firmie protokolowanej „Rydlówka” Fabryka Gwoździ i WYROBÓW ŻELAZNYCH RAND I SPÓŁKA w Krakowie, pozwanej, działającej przez adwokata dr. Józefa Mahlera w Krakowie, ul. Szpitalna 9,
o uzupełnienie renty,
wskutek rewizji pozwanej firmy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie jako sądu odwoławczego z dnia 23 stycznia 1935 r., sygn. akt II CA 973/34, którym na odwołanie pozwanej zatwierdzono wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 27 marca 1934 r., sygn. akt I C 426/33, na posiedzeniu niejawnym postanowił:

- 1) rewizję częściowo uwzględnić i zaskarżony wyrok oraz zatwierdzony nim ustęp III wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 24 marca 1934 r., sygn. akt I C 426/33 zmienić w ten sposób, iż powódkę oddala się z żądaniem pozwu, że pozwana firma winna jej zapłacić kwotę 429 zł z 10% odsetkami od 1 października 1931 r., że koszty postępowania apelacyjnego przyznane powódce obniża się z kwoty 239,40 zł na kwotę 195,40 zł,
- 2) Poza tym rewizji nie uwzględnić i przyznać powódce tytułem częściowych kosztów przewodu rewizyjnego kwotę 252,85 zł.

Uzasadnienie

Pozwana firma oparła rewizję na wszystkich przyczynach z § 503 k.p.c.¹, tych jednak przyczyn z pkt 3 powołanego przepisu ustawy zupełnie nie wywiodła (§ 506 ust. 1 pkt 2 k.p.c.), a więc przyczynę to Sąd Najwyższy pomija.

Nieważność zaskarżonego wyroku (§§ 503 pkt 1 i 477 pkt 9 k.p.c.), upatruje pozwana firma w tym, że zaskarżony wyrok jest sam ze sobą sprzeczny, gdyż Sąd Apelacyjny przyjmuje, że rentę inwalidzką śp. Ignacemu Brhelowi i rentę wdowią powódce wymierzono przy uwzględnieniu od 1 sierpnia 1930 r. rzeczywistego uposażenia śp. Ignacego Brhela, a mimo to zasądził pozwaną firmę na zapłatę powódce odszkodowania, bez uwzględnienia tego zaliczenia. Zarzucanej sprzeczności zaskarżony wyrok nie wykazuje, Sąd Apelacyjny zasądził bowiem pozwaną firmę na zapłacenie powódce odszkodowania w żądanej przez nią wysokości, ponieważ ustalił, że już w orzeczeniu z 7 listopada 1931 r., L.k.u.71.065/II a. Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych uwzględnił fakt powyższy, i że już po uwzględnieniu tego momentu wynosi uszczerbek w rencie wdowiej 51,40 zł miesięcznie, zaś przy rencie inwalidzkiej 85,80 zł.

Przyczyna rewizyjna z § 503 pkt 1 k.p.c. zatem nie zachodzi. Chybiona jest również przyczyna z § 503 pkt 1 k.p.c. powyższego paragrafu miała polegać na pominięciu przez sądy niższych instancji dowodów z aktów spadkowych po śp. Ignacym Brhelu, ponieważ powódka przyznała w piśmie z 10 listopada 1933 r. (k. 26), że powyżej wymienionym zmarłym opisano bez majątkowy akt zejścia i nie wydano dekretu dziedzictwa, a więc prowadzenie na, te okoliczność dowodu z aktów spadkowych było zbędne (§ 275 ust. 1 k.p.c.)

Powódka żąda zapłaty kwoty 429 zł z p.n., należnej śp. Ignacemu Brhelowi od pozwanej z tytułu renty inwalidzkiej za czas przed jego śmiercią, a więc roszczenie to skutkiem śmierci śp. Ignacego Brhela na zasadzie przepisu art. 56 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 listopada 1927 r. poz. 911 nie wygasło, lecz zgasło tylko prawo do pobierania tej renty na przyszłość, Kwota 429 zł jako wierzytelność śp. Ignacego Brhela, stanowi natomiast majątek spadkowy (§ 531 u.c.), może przejść w drodze dziedziczenia na jego spadkobierców (§ § 532, 533 534, 547 u.c.²). Powódka występując ze skargę zapłatę tej krety jej przyznany (§ § 797 ABG i następne oraz § 149 patentu niespornego³ i następne). Ponieważ dowodu

¹ Austriacka ustawa z dnia 1 sierpnia 1895 r. o postępowaniu sądowym w cywilnych sprawach spornych (Procedura cywilna), Dz.U.P. 1895 poz. 113.

² Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie, Justizgesetzsammlung 1811 nr 946. Oficjalny tekst polski: *Powszechna księga ustaw cywilnych dla wszystkich krajów dziedzicznych niemieckich Monarchii Austriackiej*, Wiedeń 1811, cz. I-III.

³ Kaiserliches Patent, wirksam für alle Kronländer, mit Ausnahme der Militärgränze, wodurch ein neues Gesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen eingeführt wird, welches im lombardisch-venetianischen Königreiche, in der serbischen Wojwodschaft und dem Temeser Banate am 1. November 1854, und in jedem der übrigen Kronländer mit dem Tage in

takiego nie dostarczyła, przeto nie ma ona legitymacji czynnej do popierania sporu o zapłatę kwoty 429 zł, z tytułu renty inwalidzkiej. Okoliczność, że inni spadkobiercy zrzekli się prawa to tej wierzytelności na rzecz powódki, jest bez żadnej doniosłości prawnej, skoro i ci spadkobiercy w sposób ustawą przepisany swoich praw dziedziczenia nie wykazali, a tylko w drodze postępowania niespornego, nie zaś w sporze obecnym może być ustalone kto jest dziedzicem sp. Ignacego Brhela. Pozwana firma jest władna zarzucić co do tej części roszczenia brak legitymacji czynnej po stronie powódki, ponieważ mogłaby być narażona na ponowną zapłatę kwoty 429 zł wykazanym dziedzicom. O ile zatem Sąd Apelacyjny nie uwzględnił zarzutu braku czynnej legitymacji powódki do popierania sporu o zapłatę kwoty 429 zł z powyższego tytułu, naruszył powołane wyżej przepisy ustawy i rewizja pozwanej zwalczająca tę część zaskarżonego wyroku jest uzasadniona. W uwzględnieniu zatem słusznej w tej części rewizji Sąd Najwyższy zmienił zaskarżony wyrok oraz wyrok sądu pierwszej instancji w sposób w sentencji przedstawiony.

Poza tym rewizji opartej na przyczynie z § 503 pkt 4 k.p.c. nie można przyznać słuszności.

O ile bowiem idzie o dalsze kwestie prawne poruszone w rewizji, tj. kto ponosi winę w sprawie uszczerpkienia należnej powódce renty wdowiej, ile ten uszczerbek wynosi, oraz jakie skutki pociąga za sobą fakt, iż kontroler Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, zgłosił w 1930 r. rzeczywiste uposażenie śp. Ignacego Brhela, do ubezpieczenia i że pozwana firma w dniu 10 października 1933 r. zapłaciła wymierzona jej dodatkową składkę, zostały one przez Sąd Apelacyjny trafnie rozstrzygnięte i Sąd Najwyższy odsyła pozwaną w odpowiedzi na wywody rewizji tych zagadnień dotyczące do motywów zaskarżonego wyroku.

Słusznie wprowadzie wywodzi rewizja, że zgłoszenie przez ubezpieczonego lub kontrolera Z.U.P.U. stoi na równi ze zgłoszeniem tego przez pracodawcę, nie wynika jednak z tego, aby między szkodą powódki i niezgłoszeniem przez pozwaną firmę przy ubezpieczeniu śp. Ignacego Brhela rzeczywistego uposażenia nie zachodził żaden związek przyczynowy. Ignacy Brhel miał bowiem tylko prawo nie zaś obowiązek zgłoszenia (art. 106 ust. 3 rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych⁴) jakkolwiek zatem zgłoszenia nie uzupełnił, nie mogły stąd wynikać dla pozwanej żadne prawa, ani dla powódki żaden uszczerbek. Nie doznała również żadnej zmiany odpowiedzialność pozwanej z art. 112 cytowanego rozporządzenia wobec powódki skutkiem tego, że kontrolera Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w 1930 r. zgłoszenie uskutecznił, skoro pozwana należne składki wniosła dopiero w dni 3 października 1933 r. po myśli przepisów art. 3 ust. 2

Geltung zu treten hat, an welchem daselbst die Wirksamkeit der neuen Gerichts-Organisation beginnen wird, Dz.U.P. 1854 poz. 208. Tekst polski: *Postępowanie w sprawach niespornych (Patent niesporny) i Ustawa o ubezpieczalności w 1916 l. 207 dpp. wraz z orzecnictwem b. sądów austriackich i sądów polskich, dodatkowymi ustawami i rozporządzeniami polskimi, oraz okólnikami ministerjalnymi*, oprac. A. Laniewski, Lwów 1927.

⁴ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, Dz.U. 1927 nr 106 poz. 911.

i art. 112 ust. 1 cytowanego rozporządzenie okres poprzedzający zgłoszenie podwyżki uposażeni może być zaliczony do wymiaru świadczeń tylko w przypadku wpłacenia należnych składek w przeciągu trzech lat od chwili ich płatności, co z winy pozwanej nie nastąpiło. Odpowiedzialność z art. 112 ciąży na pracodawcy nie tylko w razie całkowitego zaniechania zgłoszenia pracownika do ubezpieczenia, lecz także w razie zgłoszenia go z mniejszym uposażeniem, gdyż w tym ostatnim przypadku co do różnicy między uposażeniem rzeczywistym, a niższym do ubezpieczenia zgłoszonym, sprawa przedstawia się tak jak gdyby zgłoszenia nie było (art. 106 ust. 2 i art. 112 ust. 3 rozporządzenia).

Z tych więc motywów orzeczono jak w sentencji. Orzeczenie o kosztach sporu w pierwszej instancji polega na przepisach § 43 ust. 2 k.p.c., ponieważ powódka w ostatecznym wyniku sporu nie utrzymała się tylko z nieznaczną częścią swego roszczenia, dochodzenie której w pierwszej instancji nie spowodowało żadnych odrębnych kosztów.

Orzeczenie zaś o kosztach przewodu odwoławczego i rewizyjnego polega na przepisach § 43 ust. 1 i 50 k.p.c. przy czym z uwagi na to, że powódka utrzymała się w tych przewodach mniej więcej z 5/16 częściami swego roszczenia, zaś pozwana mniej więcej z 1/16 częścią, przyznał Sąd Najwyższy każdej z nich taką część kosztów przewodu odwoławczego i rewizyjnego uzyskane w ten sposób kwoty do wysokości niższej z nich uległy wzajemnemu potrąceniu, zaś pozostałe na rzecz powódki nadwyżki tych kosztów w kwotach w sentencji wymienionych, zostały na jej rzecz zasądzone.

[Austriacka ustawa z dnia 1 sierpnia 1895 r. o postępowaniu sądowym w cywilnych sprawach spornych (aust. k.p.c.): § 43, § 50, § 275 ust. 1, § 503, § 506 ust. 1 pkt 2, § 503, § 477 pkt 9; Powszechna księga ustaw cywilnych dla wszystkich krajów dziedzicznych niemieckich Monarchii Austriackiej, Wiedeń 1811 (u.c.): § 531, § 532, § 533 § 534, § 547, § 797; art. 3, art. 56 ust. 2, art. 106 ust. 2 i ust. 3, art. 112 ust. 1 i ust. 3.]